

K Z O M U N I A K Ń A T
Z B A D A Ń

Warszawa, listopad 2013

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/162/2013

**NASTROJE SPOŁECZNE
W LISTOPADZIE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

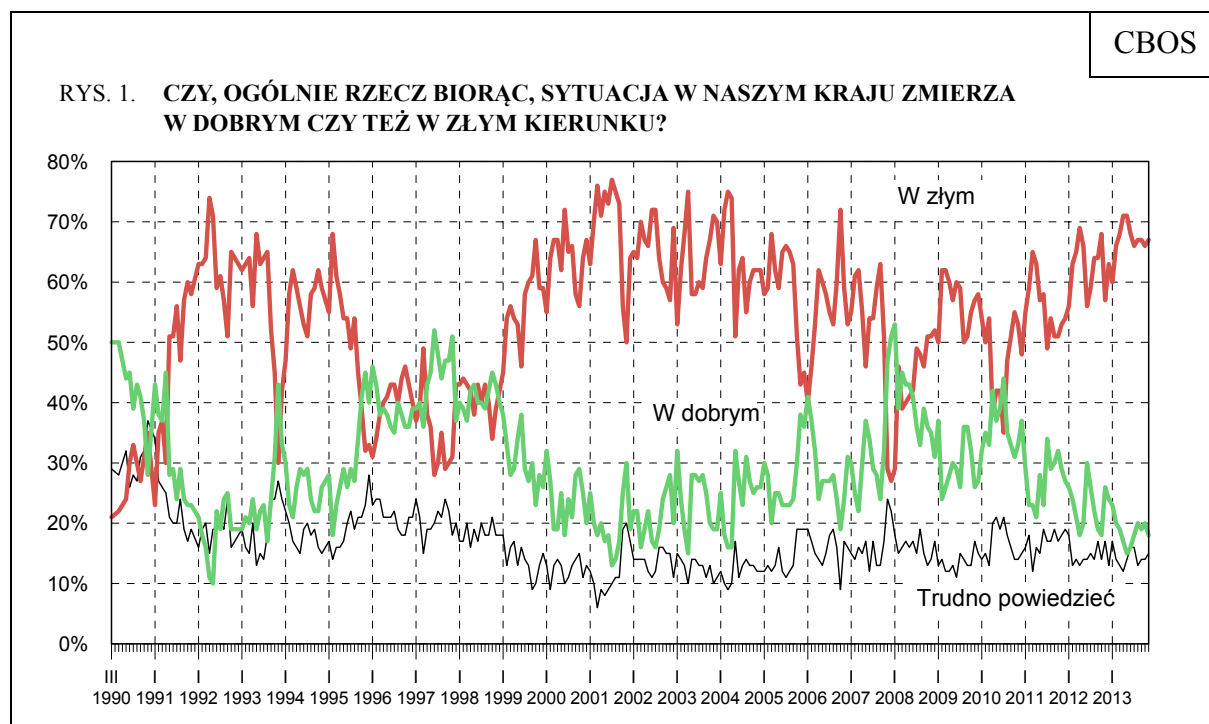

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Kolejny miesiąc z rzędu możemy mówić o stabilizacji nastrojów społecznych w odniesieniu do większości analizowanych wskaźników¹. Oceny i przewidywania dotyczące obszarów życia społecznego utrzymują się od dłuższego czasu na niemal niezmiennym poziomie. Minimalnie gorsze niż przed miesiącem są natomiast niektóre oceny i przewidywania odnoszące się do sytuacji zawodowej oraz materialnej respondentów i ich rodzin.

OCENY

Od kilku miesięcy praktycznie nie zmieniają się opinie o **rozwoju sytuacji w kraju**. Niezmiennie około dwóch trzecich respondentów (67%) uważa, że zmierza ona w złym kierunku, a tylko mniej więcej jedna piąta (18%, od października spadek o 2 punkty) jest przeciwnego zdania.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (282) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 7 –14 listopada 2013 roku na liczącej 990 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
W dobrym	26	24	23	20	19	17	15	16	18	20	19	20	18
W złym	57	63	60	66	68	71	71	68	66	67	67	66	67
Trudno powiedzieć	17	13	17	14	13	12	14	16	16	13	14	14	15

Krytycyzm w ocenie rozwoju sytuacji w kraju dominuje we wszystkich wyróżnionych przez nas grupach społeczno-demograficznych, przy czym stosunkowo najgorzej obecną sytuację w Polsce oceniają robotnicy niewykwalifikowani (82% opinii negatywnych), rolnicy (81%), bezrobotni (78%), osoby niezadowolone z własnych warunków materialnych (77%) oraz respondenci o najniższych miesięcznych dochodach *per capita* (75%–76%) – zob. tabele aneksowe.

W potencjalnych elektoratach jedynie wśród zwolenników PO zadowolenie z rozwoju sytuacji w kraju dominuje nad niezadowoleniem. Sympatycy pozostałych ugrupowań, a także osoby o niesprecyzowanych preferencjach wyborczych, niezdecydowane co do udziału w ewentualnych wyborach parlamentarnych oraz niezamierzające głosować w większości negatywnie wypowiadają się o kierunku zmian w Polsce. Najbardziej krytyczni w tym względzie są potencjalni wyborcy PiS (81% opinii negatywnych).

Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	54	34	12
PiS	6	81	13
PSL**	20	73	7
SLD	17	70	13
Niezdecydowani, na kogo głosować	12	69	19
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	16	66	18
Niezamierzający brać udziału w wyborach	10	74	16

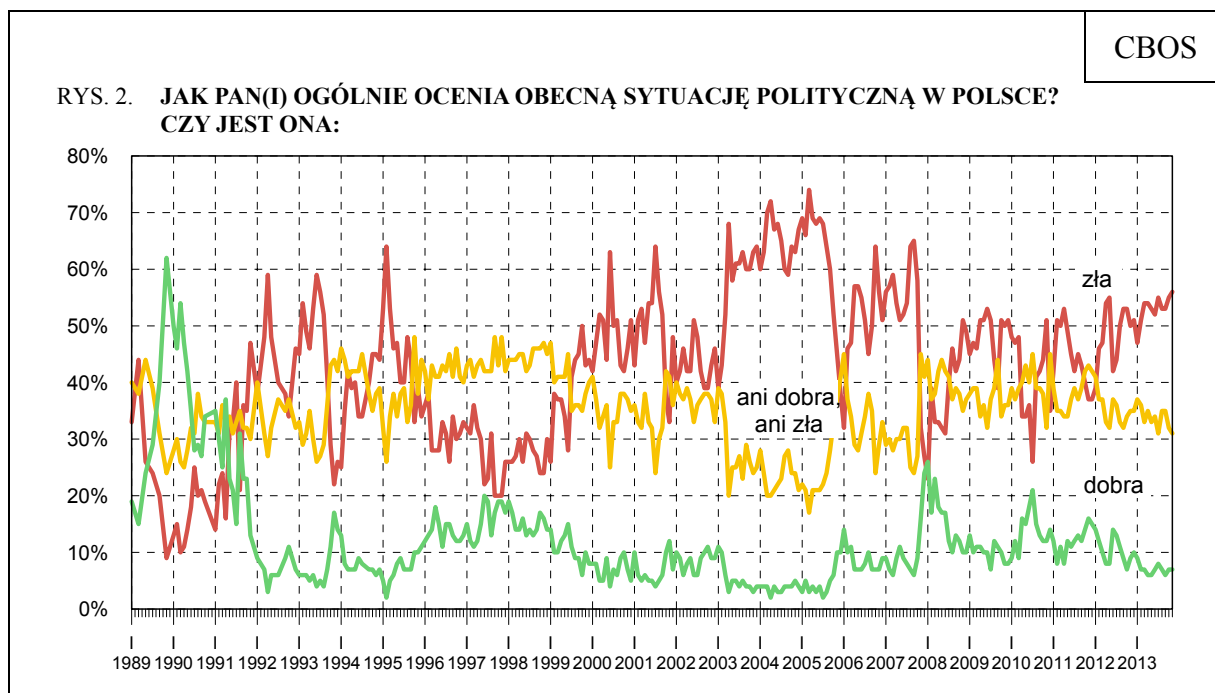
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Uwaga na niewielką liczebność wyborców tej partii w badanej próbie

Od dłuższego czasu stabilne są również oceny **sytuacji politycznej** w Polsce. Ponad połowa badanych (56%) określa ją jako złą, prawie jedna trzecia (31%) jako przeciętną, a tylko nieliczni (7%) są z niej zadowoleni.

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– dobra	9	10	9	7	7	6	6	7	8	7	6	7	7
– ani dobra, ani zła	35	35	37	36	33	35	33	34	31	35	35	32	31
– zła	50	51	47	51	54	54	53	52	55	53	53	55	56
Trudno powiedzieć	6	4	7	6	6	5	8	7	6	5	6	6	6

Pominięto „trudno powiedzieć”

Niemal we wszystkich grupach społeczno-demograficznych sytuacja na polskiej scenie politycznej postrzegana jest przeważnie jako zła. Jedynie uczniowie i studenci nieco częściej określają ją jako przeciętną. Stosunkowo najwięcej negatywnych opinii o sytuacji politycznej w kraju wyrażają osoby o prawicowych poglądach politycznych (65%), badani w wieku od 35 do 44 lat (64%), a w grupach zawodowych głównie robotnicy wykwalifikowani, rolnicy i prywatni przedsiębiorcy (po 64%) – zob. tabele aneksowe.

W potencjalnych elektoratach sytuację polityczną w Polsce, podobnie jak ogólną sytuację w kraju, najgorzej oceniają zwolennicy PiS (71% opinii negatywnych). Krytycyzm dominuje również wśród osób o nieokreślonych preferencjach partyjnych (64%), niezamierzających uczestniczyć w ewentualnych wyborach parlamentarnych (58%) oraz niezdecydowanych, czy głosować (54%), a także w elektoratach SLD (58%) i PSL (50%).

Jedynie wśród sympatyków głównej partii rządzącej przeważa przekonanie, że sytuacja polityczna w Polsce jest przeciętna – ani dobra, ani zła (49%).

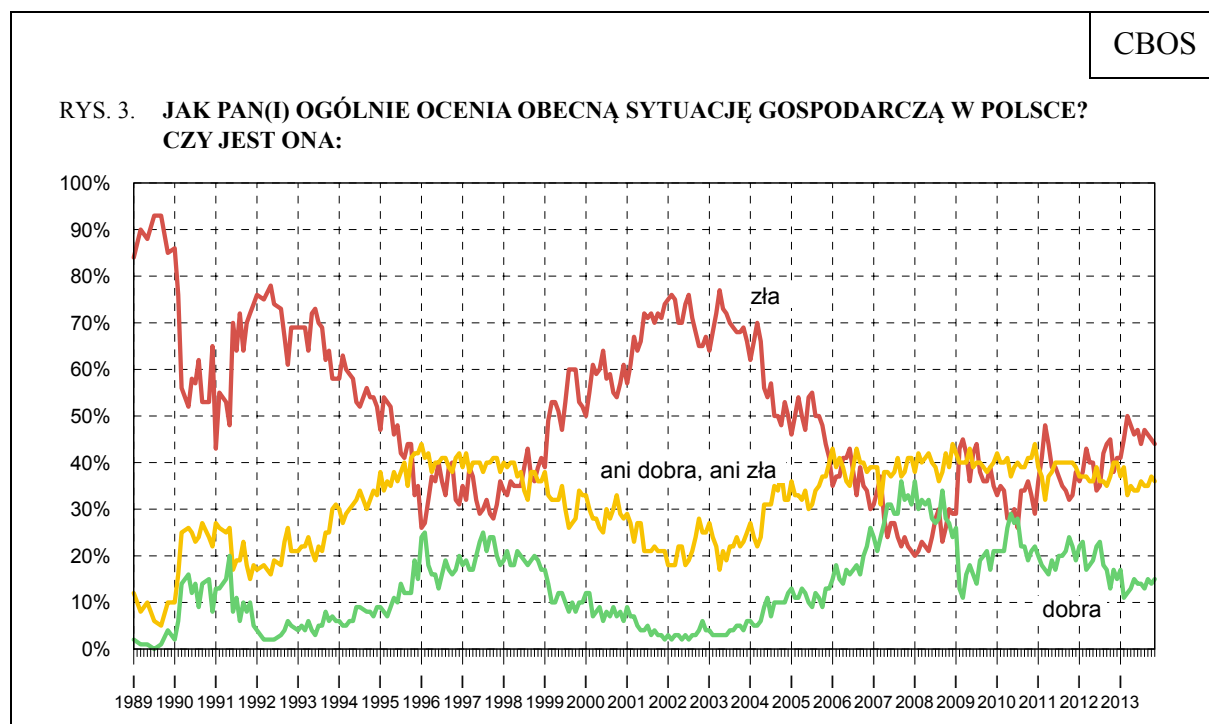
Tabela 4

Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	22	49	25	4
PiS	3	23	71	3
PSL**	9	39	50	2
SLD	15	26	58	1
Niezdecydowani, na kogo głosować	3	26	64	7
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	6	37	54	3
Niezamierzający brać udziału w wyborach	3	28	58	11

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Uwaga na niewielką liczebność wyborców tej partii w badanej próbie

Nie zmieniają się też oceny **sytuacji gospodarczej** w Polsce. Obecnie 15% badanych uważa, że jest ona dobra, trzykrotnie zaś większą grupę (44%) stanowią ci, którzy oceniają ją jako złą. Od początku bieżącego roku niezmiennie około jednej trzeciej ankietowanych określa stan polskiej gospodarki jako przeciętny (obecnie 36%).

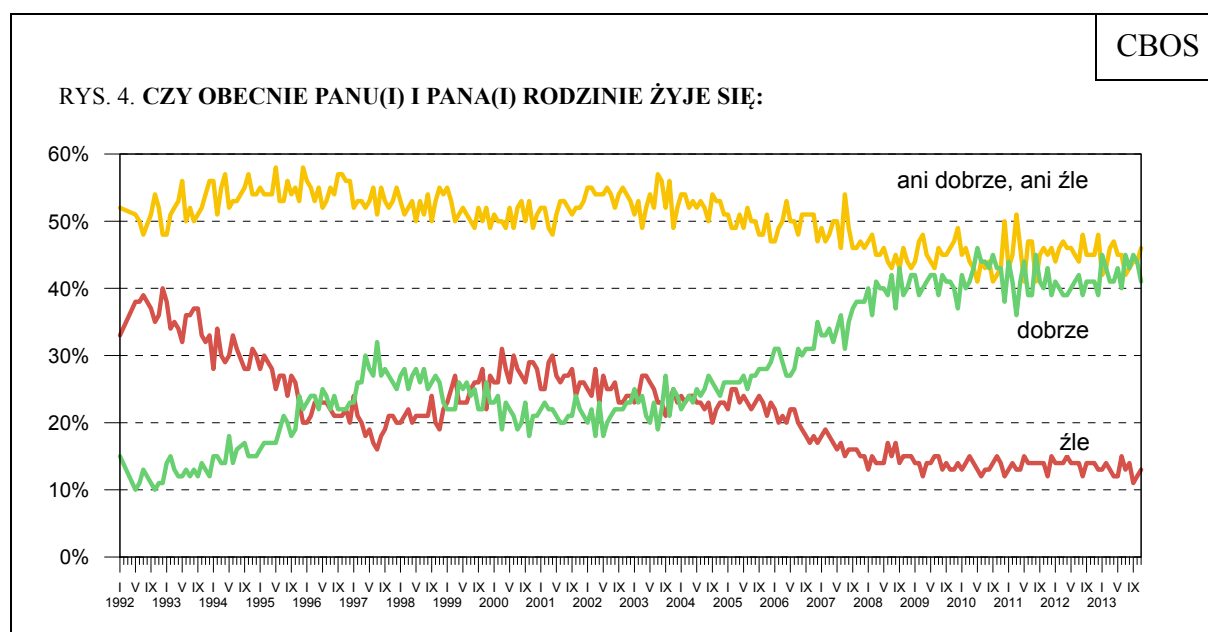
Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– dobra	17	15	17	11	12	13	15	14	14	13	15	14	15
– ani dobra, ani zła	40	40	37	39	33	35	34	34	36	35	35	37	36
– zła	38	41	41	45	50	48	46	47	44	47	46	45	44
Trudno powiedzieć	5	4	5	5	5	4	5	5	6	5	4	4	5

Opinie o sytuacji ekonomicznej kraju w największym stopniu zależą od miesięcznych dochodów *per capita*, oceny własnych warunków materialnych oraz wieku respondentów. Zadowolenie ze stanu polskiej gospodarki częściej niż inni wyrażają badani najlepiej zarabiający oraz znajdujący się w dobrej sytuacji materialnej. W grupach zawodowych sytuację gospodarczą w Polsce dobrze oceniają przede wszystkim kadra kierownicza oraz specjaliści z wyższym wykształceniem. Natomiast w grupach wiekowych zadowolenie ze stanu polskiej gospodarki najczęściej deklarują najmłodsi badani, w tym głównie uczniowie i studenci (zob. tabele aneksowe).

W ostatnim miesiącu nieznacznie pogorszyły się oceny **poziomu życia badanych i ich rodzin**. Nadal jednak najwięcej osób (46%, wzrost o 2 punkty) uważa, że żyje im się przeciętnie, niewiele mniej (41%, spadek o 3 punkty) ocenia, że dobrze, a co ósmy ankietowany (13%) wyraża niezadowolenie z poziomu swojej egzystencji.

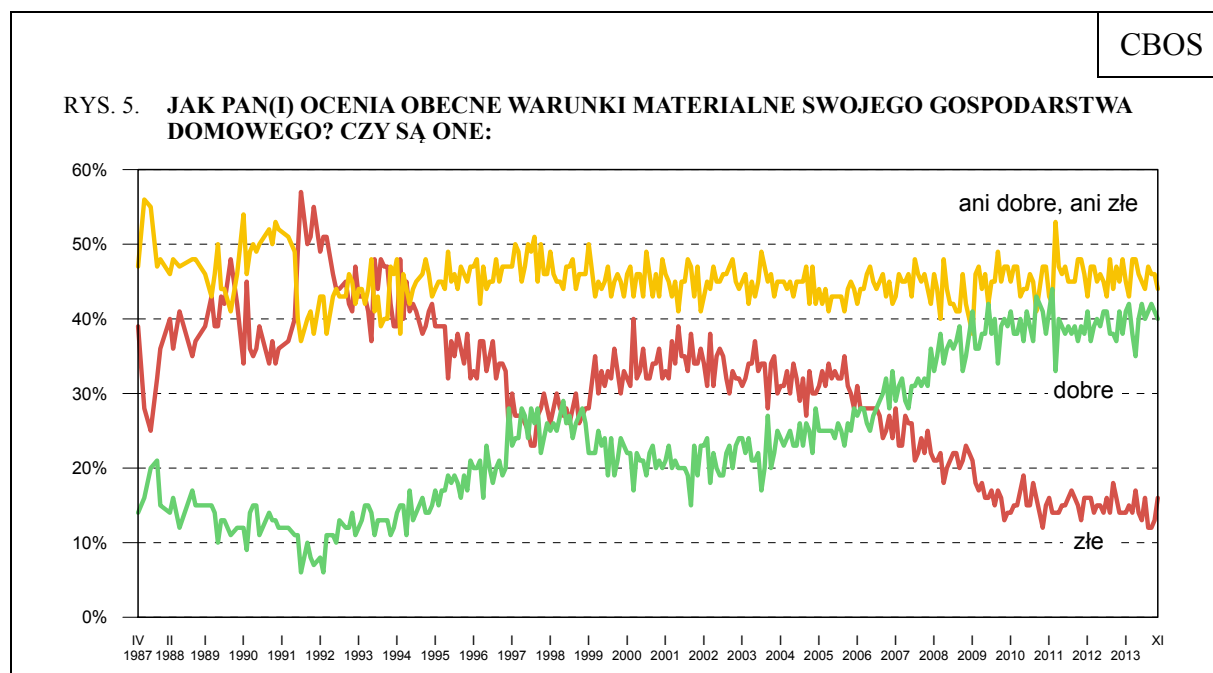

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 6

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– dobrze	41	39	45	43	41	41	43	40	45	43	45	44	41
– ani dobrze, ani źle	45	48	42	43	46	47	45	45	42	43	44	44	46
– źle	14	13	13	14	13	12	12	15	13	14	11	12	13
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Nieco gorsze niż w październiku są też oceny **warunków materialnych gospodarstw domowych** respondentów. Minimalnie przybyło osób uważających, że są one złe (wzrost o 3 punkty, do 16%), a ubyło tych, które uznają je za przeciętne (spadek o 2 punkty, do 44%). Od maja br. odsetek osób dobrze oceniających swoją sytuację materialną w zasadzie się nie zmienia. W listopadzie stanowią one 40% ogółu badanych.

Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?“, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Tabela 7

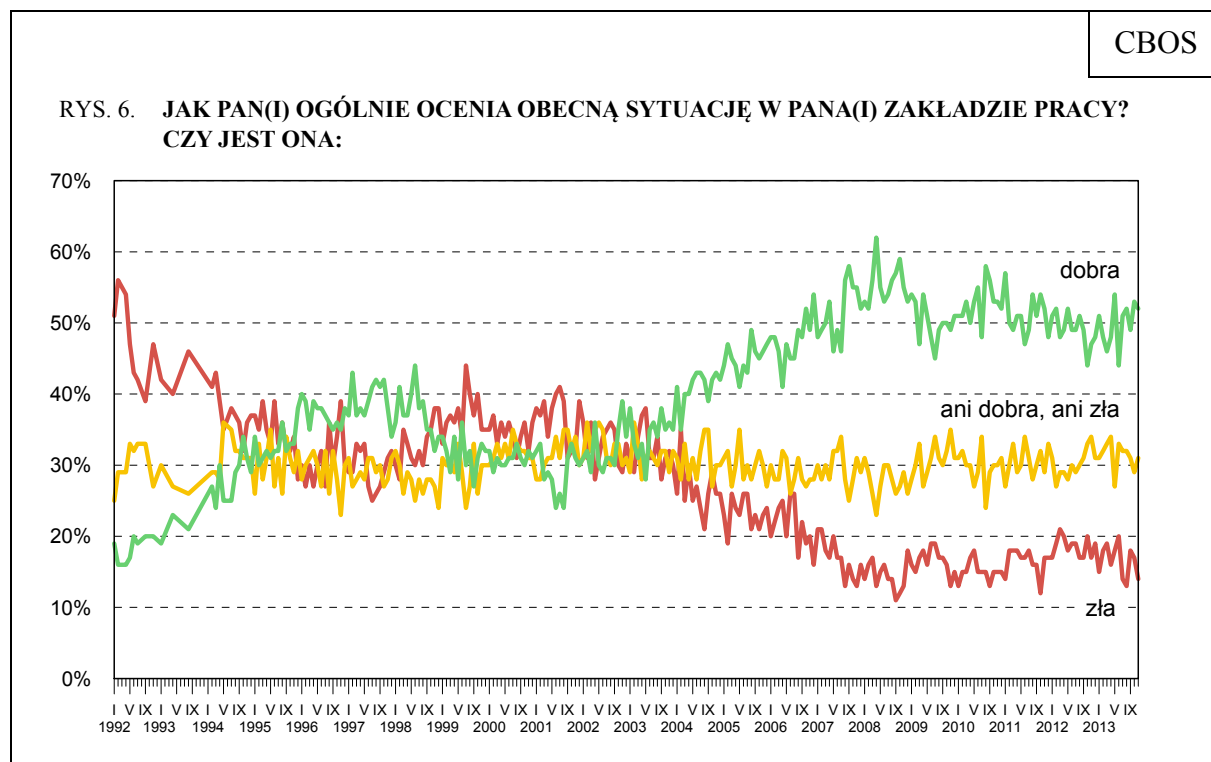
Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– dobre	41	38	41	42	38	35	40	42	40	41	42	41	40
– ani dobre, ani złe	45	48	45	43	48	48	46	45	44	47	46	46	44
– złe	14	14	14	15	14	17	14	13	16	12	12	13	16

Oceny warunków materialnych i standardu życia istotnie zależą od wieku, miejsca zamieszkania, wykształcenia oraz statusu zawodowego respondentów. Zadowolenie w tym zakresie jest tym częstsze, im młodszy są badani, im większa jest miejscowość, w której mieszkają, wyższy poziom ich wykształcenia, bardziej znacząca pozycja zawodowa oraz – co za tym idzie – im wyższe miesięczne dochody *per capita* (zob. tabele aneksowe).

W porównaniu z poprzednim miesiącem minimalnie ubyło negatywnych ocen **sytuacji w zakładach pracy** (spadek z 17% do 14%), nieco zwiększyła się zaś grupa pracowników sądzących, że kondycja firm, w których są zatrudnieni, jest przeciętna – ani dobra, ani zła (z 29% do 31%). W zasadzie nie zmienił się odsetek pracujących, którzy wyrażają zadowolenie z sytuacji w swoich zakładach pracy (52%).

Tabela 8

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań													
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	
	2012		2013											
	N*	494	557	622	563	536	577	578	512	546	462	435	555	541
	w procentach													
– dobra	47	48	51	48	46	48	54	44	51	52	49	53	52	
– ani dobra, ani zła	34	31	31	32	33	34	27	33	32	32	31	29	31	
– zła	17	19	15	18	19	16	18	20	14	13	18	17	14	
Trudno powiedzieć	2	2	3	2	2	2	1	3	3	3	2	1	3	

Odpowiedzi osób pracujących. Pominięto „trudno powiedzieć”

Pozytywne opinie o sytuacji w zakładach pracy są relatywnie najczęstsze wśród najmłodszych pracowników (67%), mieszkających w najmniejszych miastach (67%), dobrze oceniających własną sytuację materialną (65%) oraz uzyskujących najwyższe dochody *per capita* (60%). Częściej niż inni są to pracownicy średniego szczebla, w tym technicy (64% opinii pozytywnych) oraz osoby zatrudnione w sektorze usług (62%). Z kolei powody do narzekań w tym względzie stosunkowo najczęściej mają ci, którzy są niezadowoleni ze swojego statusu materialnego (27% opinii negatywnych), a także rolnicy (27%) – zob. tabele aneksowe.

PRZEWIDYWANIA

Trzeci miesiąc z rzędu prognozy rozwoju **sytuacji w kraju w najbliższym roku** są niemal takie same. Połowa badanych (50%) uważa, że w ciągu roku sytuacja w Polsce się nie zmieni, niespełna jedna trzecia (31%) – że się pogorszy, a tylko co dziewiąty respondent (11%) liczy na poprawę.

Tabela 9

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskaźniki respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
Poprawi się	10	9	12	9	9	7	7	9	12	9	11	10	11
Nie zmieni się	47	40	40	43	46	46	48	52	48	51	52	51	50
Pogorszy się	35	45	41	40	39	39	38	31	33	34	31	31	31
Trudno powiedzieć	8	6	7	8	6	8	7	8	7	6	6	8	8

W ostatnich trzech miesiącach nie uległy zmianie również przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej** w Polsce. Nadal przeważa przekonanie, że w tym zakresie nic się nie zmieni (58%). Co czwarty respondent (24%) spodziewa się pogorszenia jakości życia politycznego, a jedynie co dwunasty (8%) ma nadzieję na jego poprawę.

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskaźniki respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– poprawi się	10	8	9	8	6	6	5	7	8	6	8	8	8
– nie zmieni się	56	57	56	54	59	57	58	61	57	61	58	59	58
– pogorszy się	24	28	25	27	27	28	27	22	26	26	25	23	24
Trudno powiedzieć	10	7	10	11	8	9	10	10	9	7	9	10	10

W ostatnim czasie możemy też mówić o stabilizacji przewidywań dotyczących **stanu polskiej gospodarki**. Obecnie połowa badanych (51%, od października spadek o 2 punkty) uważa, że w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza się nie zmieni, niespełna jedna czwarta (23%) obawia się jej pogorszenia, a co szósty respondent (17%, wzrost o 2 punkty) oczekuje zmian na lepsze.

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– poprawi się	14	10	14	12	12	12	11	12	15	14	17	15	17
– nie zmieni się	46	46	44	47	50	45	48	52	51	52	52	53	51
– pogorszy się	31	37	33	32	31	34	33	27	26	27	23	22	23
Trudno powiedzieć	9	7	9	9	7	9	8	9	8	7	8	10	9

Porównywalne z październikowymi są prognozy **poziomu życia respondentów i ich rodzin**. Nadal większość badanych nie spodziewa się żadnych zmian w tym zakresie (56%, spadek o 3 punkty). Prawie co piąty (19%) ma nadzieję, że za rok jemu i jego rodzinie będzie się żyło lepiej niż obecnie, a co szósty (16%) obawia się pogorszenia jakości życia swojej rodziny.

Tabela 12

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– lepiej	14	14	20	17	15	15	17	16	16	17	15	18	19
– tak samo	55	52	49	54	56	53	51	56	58	56	57	59	56
– gorzej	21	26	21	20	20	21	20	18	17	18	18	15	16
Trudno powiedzieć	10	8	10	9	9	11	12	10	9	9	10	9	9

W stosunku do poprzedniego miesiąca minimalnie wzrósł odsetek respondentów obawiających się pogorszenia **warunków materialnych** swoich gospodarstw domowych (o 3 punkty, do 16%). Nieco zmniejszyła się liczba osób nieprzewidujących zmian w tej dziedzinie (z 71% do 68%), natomiast nie zmienił się odsetek tych, które liczą na poprawę (16%).

Tabela 13

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– poprawią się	15	16	18	17	13	13	15	16	17	14	12	16	16
– pozostaną bez zmian	62	63	63	63	70	64	69	69	67	68	75	71	68
– pogorszą się	23	21	19	20	17	23	16	15	16	18	13	13	16

Trochę bardziej pesymistyczne niż w październiku są też prognozy **sytuacji w zakładach pracy**. Obecnie co siódmy pracujący (14%, wzrost o 3 punkty) obawia się, że w najbliższym roku sytuacja w jego zakładzie pracy się pogorszy. Przeciwnego zdania jest niespełna jedna piąta aktywnych zawodowo respondentów (18%). Niezmiennie jednak największa grupa zatrudnionych (58%, spadek o 4 punkty) uważa, że kondycja ich firm pozostanie stabilna.

Tabela 14

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
N*	493	558	622	565	536	579	578	512	547	462	435	555	541
– poprawi się	17	16	17	14	14	17	16	15	19	15	15	19	18
– pozostanie bez zmian	60	56	57	59	63	59	59	59	58	65	66	62	58
– pogorszy się	16	20	17	19	16	17	16	19	16	13	10	11	14
Trudno powiedzieć	7	8	9	8	7	7	9	7	7	7	9	8	10

BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA I OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY

Nieco lepsze od ubiegłomiesięcznych są opinie o **sytuacji na lokalnych rynkach pracy**. Obecnie jedna trzecia Polaków (34%, wzrost o 3 punkty) jest zdania, że w ich miejscowości lub okolicy można znaleźć pracę, przy czym zdecydowana większość z nich (32% ogółu) zastrzega, że problemem może być znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia. Prawie dwie trzecie badanych (63%, spadek o 3 punkty) sądzi, że praca jest trudno dostępna (44%, spadek o 5 punktów) lub że nie ma jej wcale (19%, wzrost o 2 punkty).

Tabela 15

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2012		2013										
	w procentach												
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	2	2
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	30	28	28	25	26	25	28	27	29	31	29	29	32
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	46	46	44	48	44	47	46	48	47	44	49	49	44
– nie można znaleźć żadnej pracy	18	21	22	21	26	23	21	20	21	21	18	17	19
Trudno powiedzieć	4	3	4	4	3	4	3	3	2	2	2	3	3

Od października niemal nie zmieniło się **poczucie zagrożenia bezrobociem**. Nadal dwie piąte zatrudnionych (39%) obawia się utraty pracy, a ponad połowa (56%, spadek o 2 punkty) ocenia swoją sytuację zawodową jako stabilną. Z kilkumiesięcznej perspektywy można jednak dostrzec spadek odsetka osób deklarujących poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia (od lipca do listopada o 6 punktów), a jednocześnie wzrost odsetka tych, które obawiają się bezrobocia (od lipca o 5 punktów).

Tabela 16

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI														
	(N=494)	(N=557)	(N=622)	(N=565)	(N=536)	(N=580)	(N=577)	(N=514)	(N=548)	(N=463)	(N=435)	(N=555)	(N=541)														
	2012		2013																								
w procentach																											
Bardzo poważnie się z tym liczę	6	40	9	36	7	36	10	33	12	40	9	42	9	35	9	41	6	34	9	36	8	34	8	40	11	39	
Raczej tak	34	27	27	29	23	28	33	26	32	28	27	26	27	26	26	32	28	27	26	26	26	26	32	28	28	28	
Raczej nie	36	35	35	41	36	33	36	34	31	35	37	35	34	31	31	35	35	37	37	39	39	39	36	35	35	35	
Nie, to mało prawdopodobne	22	58	26	61	62	63	57	56	61	55	62	62	61	55	55	62	62	62	62	62	62	61	58	58	56	56	
Trudno powiedzieć	2	2	3	3	3	2	4	4	3	3	2	2	4	4	4	4	4	4	4	2	2	5	5	2	2	5	5

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Spośród grup społeczno-zawodowych możliwość utraty pracy biorą pod uwagę przede wszystkim osoby zatrudnione w sektorze prywatnym poza rolnictwem (44% z nich liczy się z taką ewentualnością) oraz w spółkach właścicieli prywatnych i państwa (45%). Najczęściej są to robotnicy niewykwalifikowani (53% z nich obawia się bezrobocia) oraz

wykwalifikowani (46%), a ponadto badani źle oceniający własne warunki materialne (56%) oraz uzyskujący najniższe dochody *per capita* (47%). W grupach wyróżnionych ze względu na wiek są to głównie pracownicy mający od 25 do 34 lat (44%), ze względu na miejsce zamieszkania – mieszkańcy miast liczących od 20 tys. do 100 tys. ludności (49%), a ze względu na poziom edukacji – badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (45%), zob. tabele aneksowe.

Ogólne wskaźniki nastrojów społecznych wciąż należą do najgorszych w ostatnich latach – w ocenach ogólnej sytuacji w kraju, a także sytuacji politycznej i gospodarczej wyraźnie przeważa krytycyzm, a w przewidywaniach na najbliższy rok – przekonanie o utrzymaniu *status quo*. Listopad to jednak kolejny miesiąc, w którym możemy mówić o stabilizacji notowań odnoszących się do sfery publicznej. W porównaniu z październikiem nieznacznie pogorszyły się natomiast niektóre wskaźniki dotyczące sfery prywatnej. Minimalnie ubyło osób dobrze oceniających poziom życia swojej rodziny, przybyło również tych, które są niezadowolone ze swojego statusu materialnego. Nieco bardziej pesymistyczne niż miesiąc temu są też prognozy kondycji materialnej gospodarstw domowych oraz sytuacji w zakładach pracy. Niezmiennie jednak warunki materialne oraz jakość życia najczęściej postrzegane są jako przeciętne, a w ocenach sytuacji w zakładach pracy przeważa zadowolenie.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?			Liczba osób
		W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		18	67	15	989
Płeć	Mężczyźni	22	64	14	473
	Kobiety	14	70	16	516
Wiek	18-24 lata	22	65	13	115
	25-34	16	74	10	199
	35-44	18	69	13	170
	45-54	12	73	15	160
	55-64	19	61	20	173
	65 lat i więcej	20	60	20	172
Miejsce zamieszkania	Wieś	13	73	14	379
	Miasto do 19 999	20	64	16	154
	20 000 - 99 999	19	67	15	189
	100 000 - 499 999	18	65	17	165
	500 000 i więcej mieszk.	27	56	17	102
Wykształcenie	Podstawowe	12	71	17	216
	Zasadnicze zawodowe	12	76	12	244
	Średnie	22	62	16	330
	Wyższe	24	62	15	200
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	29	57	14	82
	Średni personel, technicy	20	71	9	48
	Pracownicy adm.-biurowi	25	62	14	68
	Pracownicy usług	14	73	14	66
	Robotnicy wykwalifikowani	14	68	18	115
	Robotnicy niewykwalifik.	15	82	4	67
	Rolnicy	8	81	11	49
	Pracujący na własny rach.	22	61	17	42
Bierni zawodowo	Renciści	10	69	21	68
	Emeryci	19	59	21	202
	Uczniowie i studenci	28	57	15	49
	Bezrobotni	13	78	9	86
	Gospodynie domowe i inni	12	73	15	48
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	19	63	18	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	22	65	13	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	18	70	12	263
	prywatnym gosp. rolnym	11	79	10	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	11	75	13	125
	501-750	11	76	13	104
	751-1000	17	71	12	150
	1001-1500	18	64	17	157
	Powyżej 1500 zł	29	56	15	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	6	77	17	154
	Średnie	13	71	15	438
	Dobre	27	59	14	396
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	74	17	47
	Raz w tygodniu	15	70	15	433
	1-2 razy w miesiącu	20	67	13	170
	Kilka razy w roku	22	64	13	214
	W ogóle nie uczestniczy	19	59	22	125
Poglądy polityczne	Lewica	20	64	16	141
	Centrum	19	67	14	337
	Prawica	21	68	11	248
	Trudno powiedzieć	11	69	20	263

Tabela 2

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		7	31	56	6	987
Płeć	Mężczyźni	9	26	61	4	473
	Kobiety	5	36	52	7	514
Wiek	18-24 lata	6	41	47	5	115
	25-34	4	36	59	1	199
	35-44	6	28	64	2	170
	45-54	8	33	52	8	160
	55-64	7	34	54	5	173
	65 lat i więcej	10	19	58	14	170
Miejsce zamieszkania	Wieś	6	29	59	6	378
	Miasto do 19 999	4	29	61	6	154
	20 000 - 99 999	9	35	51	5	189
	100 000 - 499 999	5	33	55	7	164
	500 000 i więcej mieszk.	14	34	50	2	102
Wykształcenie	Podstawowe	8	30	51	11	214
	Zasadnicze zawodowe	3	32	60	5	245
	Średnie	9	32	55	5	330
	Wyższe	7	31	59	2	199
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	12	34	51	2	82
	Średni personel, technicy	8	38	54		48
	Pracownicy adm.-biurowi	5	43	48	4	68
	Pracownicy usług	6	35	59	1	66
	Robotnicy wykwalifikowani	5	27	64	5	115
	Robotnicy niewykwalifik.	7	27	61	5	67
	Rolnicy	10	25	64		49
	Pracujący na własny rach.	5	29	64	2	42
Bierni zawodowo	Renciści	5	41	46	8	69
	Emeryci	8	24	56	12	199
	Uczniowie i studenci	8	46	42	4	49
	Bezrobotni	3	30	62	5	86
	Gospodynie domowe i inni	10	27	54	9	48
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	33	52	6	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	8	29	61	1	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	6	32	60	2	263
	prywatnym gosp. rolnym	6	26	69		52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	2	35	53	11	125
	501-750	6	31	60	4	104
	751-1000	5	28	61	6	149
	1001-1500	7	31	58	4	157
	Powyżej 1500 zł	13	29	54	5	206
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	24	58	11	154
	Średnie	4	32	57	7	437
	Dobre	10	33	54	3	395
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	2	28	61	10	47
	Raz w tygodniu	6	34	56	4	431
	1-2 razy w miesiącu	7	34	55	5	170
	Kilka razy w roku	9	34	53	5	214
	W ogóle nie uczestniczy	9	18	62	11	125
Poglądy polityczne	Lewica	9	31	58	1	141
	Centrum	8	36	53	3	337
	Prawica	8	26	65	1	248
	Trudno powiedzieć	4	30	50	16	261

Tabela 3

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		15	36	44	5	988
Płeć	Mężczyźni	19	36	42	3	473
	Kobiety	12	36	46	6	515
Wiek	18-24 lata	26	37	28	9	115
	25-34	17	45	37	1	199
	35-44	18	33	46	3	170
	45-54	8	35	51	6	160
	55-64	11	35	49	6	173
	65 lat i więcej	12	28	51	9	170
Miejsce zamieszkania	Wieś	12	35	48	5	378
	Miasto do 19 999	15	37	42	6	154
	20 000 - 99 999	19	37	40	4	189
	100 000 - 499 999	15	35	45	5	164
	500 000 i więcej mieszk.	18	37	42	3	102
Wykształcenie	Podstawowe	14	32	44	10	214
	Zasadnicze zawodowe	11	37	47	4	245
	Średnie	16	35	45	4	330
	Wyższe	19	39	40	2	200
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	36	32	1	82
	Średni personel, technicy	12	39	49		48
	Pracownicy adm.-biurowi	16	45	35	3	68
	Pracownicy usług	15	39	42	3	66
	Robotnicy wykwalifikowani	18	32	47	2	115
	Robotnicy niewykwalifik.	12	27	55	7	67
	Rolnicy	15	51	32	1	49
	Pracujący na własny rach.	9	42	47	2	42
Bierni zawodowo	Renciści	7	30	55	8	69
	Emeryci	12	30	50	8	199
	Uczniowie i studenci	36	40	16	8	49
	Bezrobotni	8	35	52	5	86
	Gospodynie domowe i inni	4	42	44	9	48
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	16	38	41	5	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	39	41	2	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	19	35	44	2	263
	prywatnym gosp. rolnym	10	48	42		52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	12	33	50	5	125
	501-750	9	34	52	5	104
	751-1000	16	29	51	5	149
	1001-1500	14	39	40	7	157
	Powyżej 1500 zł	23	33	40	3	206
Ocena własnych war. mater.	Złe	8	24	60	8	155
	Średnie	8	37	50	5	437
	Dobre	25	39	32	3	395
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	5	34	55	6	47
	Raz w tygodniu	14	36	45	4	431
	1-2 razy w miesiącu	14	39	41	6	170
	Kilka razy w roku	17	35	42	6	214
	W ogóle nie uczestniczy	19	32	44	4	125
Poglądy polityczne	Lewica	18	35	42	4	141
	Centrum	15	41	43	1	337
	Prawica	17	37	44	2	248
	Trudno powiedzieć	11	28	48	13	262

Tabela 4

		Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:			Liczba osób
		dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	
		%	%	%	
Ogółem		41	46	13	990
Płeć	Mężczyźni	44	45	12	473
	Kobiety	38	47	15	517
Wiek	18-24 lata	62	32	4	115
	25-34	58	36	6	199
	35-44	39	51	10	170
	45-54	29	56	15	160
	55-64	29	49	22	173
	65 lat i więcej	30	49	20	173
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	50	15	379
	Miasto do 19 999	43	43	14	154
	20 000 - 99 999	43	47	10	189
	100 000 - 499 999	44	43	13	166
	500 000 i więcej mieszk.	52	36	11	102
Wykształcenie	Podstawowe	30	49	21	216
	Zasadnicze zawodowe	25	58	17	245
	Średnie	46	43	11	330
	Wyższe	64	33	3	200
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	21	1	82
	Średni personel, technicy	59	38	3	48
	Pracownicy adm.-biurowi	61	32	7	68
	Pracownicy usług	36	55	9	66
	Robotnicy wykwalifikowani	45	48	7	115
	Robotnicy niewykwalifik.	29	47	24	67
	Rolnicy	35	57	8	49
	Pracujący na własny rach.	53	41	6	42
Bierni zawodowo	Renciści	12	60	28	69
	Emeryci	30	53	17	202
	Uczniowie i studenci	75	23		49
	Bezrobotni	22	51	27	86
	Gospodynie domowe i inni	26	53	21	48
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	56	37	7	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	54	45	1	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	51	39	11	263
	prywatnym gosp. rolnym	28	61	11	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	22	52	27	125
	501-750	28	53	19	104
	751-1000	35	43	22	151
	1001-1500	40	52	7	157
	Powyżej 1500 zł	63	31	5	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	34	58	155
	Średnie	16	75	8	438
	Dobre	81	18	2	396
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	40	44	16	47
	Raz w tygodniu	39	48	13	433
	1-2 razy w miesiącu	43	45	12	170
	Kilka razy w roku	39	47	13	214
	W ogóle nie uczestniczy	46	40	14	126
Poglądy polityczne	Lewica	42	52	6	141
	Centrum	42	44	13	337
	Prawica	47	42	11	248
	Trudno powiedzieć	33	49	19	264

Tabela 5

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		52	31	14	3	541
Płeć	Mężczyźni	55	28	14	3	282
	Kobiety	49	34	14	3	260
Wiek	18-24 lata	67	18	9	6	47
	25-34	60	28	10	1	164
	35-44	48	31	17	5	134
	45-54	43	38	17	2	119
	55-64	48	32	16	3	68
	65 lat i więcej	29	46	13	12	9
Miejsce zamieszkania	Wieś	49	32	15	3	198
	Miasto do 19 999	67	19	13		80
	20 000 - 99 999	54	27	15	5	95
	100 000 - 499 999	46	32	18	4	101
	500 000 i więcej mieszk.	47	44	4	5	66
Wykształcenie	Podstawowe	47	31	10	11	51
	Zasadnicze zawodowe	46	34	17	3	137
	Średnie	55	27	16	2	194
	Wyższe	55	32	10	3	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	56	33	8	4	82
	Średni personel, technicy	64	13	23		45
	Pracownicy adm.-biurowi	59	32	8		67
	Pracownicy usług	62	18	13	6	63
	Robotnicy wykwalifikowani	52	26	18	4	112
	Robotnicy niewykwalifik.	50	36	9	4	66
	Rolnicy	28	45	27		47
	Pracujący na własny rach.	39	46	13	2	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	50	31	15	4	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	59	26	11	4	92
	sekt. prywat. poza rolnict.	55	30	12	3	263
	prywatnym gosp. rolnym	29	45	27		52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	47	36	14	2	48
	501-750	47	31	16	6	53
	751-1000	52	24	19	4	84
	1001-1500	46	33	16	5	86
	Powyżej 1500 zł	60	25	13	2	135
Ocena własnych war. mater.	Złe	37	30	27	5	56
	Średnie	41	41	15	4	226
	Dobre	65	22	10	3	259
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	22	55	14	9	21
	Raz w tygodniu	51	30	17	2	225
	1-2 razy w miesiącu	51	30	13	6	98
	Kilka razy w roku	62	26	10	3	130
	W ogóle nie uczestniczy	48	36	13	4	68
Poglądy polityczne	Lewica	54	25	15	5	71
	Centrum	50	30	18	2	208
	Prawica	55	32	10	3	134
	Trudno powiedzieć	51	34	10	5	128

Tabela 6

		Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?				Liczba osób
		Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		11	50	31	8	989
Płeć	Mężczyźni	14	46	33	7	473
	Kobiety	8	54	29	9	516
Wiek	18-24 lata	16	46	30	9	115
	25-34	12	58	25	6	199
	35-44	11	56	29	4	170
	45-54	7	51	37	5	160
	55-64	8	44	38	10	173
	65 lat i więcej	13	43	28	17	172
Miejsce zamieszkania	Wieś	8	49	32	10	379
	Miasto do 19 999	12	48	30	10	154
	20 000 - 99 999	13	52	28	8	189
	100 000 - 499 999	7	55	33	5	165
	500 000 i więcej mieszk.	20	48	29	3	102
Wykształcenie	Podstawowe	11	41	31	17	216
	Zasadnicze zawodowe	6	52	33	9	244
	Średnie	10	52	33	5	330
	Wyższe	18	54	25	3	200
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	19	51	27	2	82
	Średni personel, technicy	7	66	27		48
	Pracownicy adm.-biurowi	15	60	24	1	68
	Pracownicy usług	12	54	26	9	66
	Robotnicy wykwalifikowani	9	49	33	8	115
	Robotnicy niewykwalifik.	8	51	40	1	67
	Rolnicy	2	55	39	4	49
	Pracujący na własny rach.	9	58	22	11	42
Bierni zawodowo	Renciści	5	47	30	17	68
	Emeryci	13	41	31	15	202
	Uczniowie i studenci	12	53	25	10	49
	Bezrobotni	7	50	33	10	86
	Gospodynie domowe i inni	15	43	40	2	48
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	14	51	32	3	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	8	61	26	5	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	12	53	29	5	263
	prywatnym gosp. rolnym		50	44	6	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	7	48	30	15	125
	501-750	8	46	38	8	104
	751-1000	10	48	33	10	150
	1001-1500	11	50	31	7	157
	Powyżej 1500 zł	19	48	28	5	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	40	42	12	154
	Średnie	7	51	32	9	438
	Dobre	16	53	25	6	396
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	6	48	32	15	47
	Raz w tygodniu	10	52	30	8	433
	1-2 razy w miesiącu	9	53	31	7	170
	Kilka razy w roku	12	49	31	7	214
	W ogóle nie uczestniczy	15	43	31	11	125
Poglądy polityczne	Lewica	14	48	32	7	141
	Centrum	10	54	33	4	337
	Prawica	14	47	31	8	248
	Trudno powiedzieć	8	50	28	15	263

Tabela 7

		Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:					Liczba osób
		bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	nie można znaleźć żadnej pracy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		2	32	44	19	3	990
Płeć	Mężczyźni	2	36	43	16	2	473
	Kobiety	2	28	45	21	4	517
Wiek	18-24 lata	1	42	42	12	4	115
	25-34	2	44	43	10	1	199
	35-44	5	41	40	12	2	170
	45-54	2	24	45	26	4	160
	55-64	1	23	47	24	5	173
	65 lat i więcej	1	18	47	30	5	173
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	23	48	27	1	379
	Miasto do 19 999	2	24	49	19	5	154
	20 000 - 99 999	1	33	47	16	3	189
	100 000 - 499 999	3	42	39	12	5	166
	500 000 i więcej mieszk.	6	56	27	6	4	102
Wykształcenie	Podstawowe		20	47	28	5	216
	Zasadnicze zawodowe	1	27	47	24	2	245
	Średnie	3	35	44	15	3	330
	Wyższe	4	45	37	9	4	200
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	5	53	33	7	2	82
	Średni personel, technicy	4	24	60	7	5	48
	Pracownicy adm.-biurowi	5	44	33	14	3	68
	Pracownicy usług	2	44	42	8	4	66
	Robotnicy wykwalifikowani	2	37	46	14	1	115
	Robotnicy niewykwalifik.	1	33	43	18	4	67
	Rolnicy	2	29	50	17	2	49
	Pracujący na własny rach.	5	39	39	15	2	42
Bierni zawodowo	Renciści		11	47	38	4	69
	Emeryci	1	21	46	28	5	202
	Uczniowie i studenci	2	49	41	6	3	49
	Bezrobotni		23	49	28		86
	Gospodynie domowe i inni		27	42	27	4	48
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	34	45	13	4	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	3	32	46	16	3	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	3	48	38	9	2	263
	prywatnym gosp. rolnym		31	47	20	2	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	1	27	36	35	1	125
	501-750	1	35	50	13	1	104
	751-1000		21	48	30	2	151
	1001-1500	2	29	50	16	3	157
	Powyżej 1500 zł	3	42	41	10	4	207
Ocena własnych war. mater.	Złe		18	45	32	4	155
	Średnie	1	28	47	20	3	438
	Dobre	3	41	40	12	3	396
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	1	29	39	24	6	47
	Raz w tygodniu	1	25	51	20	4	433
	1-2 razy w miesiącu	3	28	50	17	3	170
	Kilka razy w roku	4	42	34	19	2	214
	W ogóle nie uczestniczy	2	46	33	16	3	126
Poglądy polityczne	Lewica	2	34	44	16	4	141
	Centrum	2	32	43	20	3	337
	Prawica	1	35	45	17	2	248
	Trudno powiedzieć	2	27	46	21	4	264

Tabela 8

		Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		39	56	5	541
Płeć	Mężczyźni	37	56	7	282
	Kobiety	40	57	3	260
Wiek	18-24 lata	42	53	5	47
	25-34	44	51	6	164
	35-44	35	61	4	134
	45-54	35	62	4	119
	55-64	38	54	8	68
	65 lat i więcej	28	52	20	9
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	57	7	198
	Miasto do 19 999	31	67	2	80
	20 000 - 99 999	49	44	6	95
	100 000 - 499 999	39	58	3	101
	500 000 i więcej mieszk.	41	55	4	66
Wykształcenie	Podstawowe	40	52	8	51
	Zasadnicze zawodowe	45	49	6	137
	Średnie	34	60	6	194
	Wyższe	37	60	3	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25	71	4	82
	Średni personel, technicy	39	57	4	45
	Pracownicy adm.-biurowi	40	58	1	67
	Pracownicy usług	42	51	6	63
	Robotnicy wykwalifikowani	46	49	5	112
	Robotnicy niewykwalifik.	53	41	5	66
	Rolnicy	18	77	5	47
	Pracujący na własny rach.	37	55	8	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	31	66	3	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	45	51	4	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	44	49	7	263
	prywatnym gosp. rolnym	18	78	4	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	47	51	2	48
	501-750	32	60	7	53
	751-1000	46	49	5	84
	1001-1500	43	55	3	86
	Powyżej 1500 zł	35	61	3	135
Ocena własnych war. mater.	Złe	56	36	8	56
	Średnie	43	50	7	226
	Dobre	30	67	3	259
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	38	55	7	21
	Raz w tygodniu	38	57	4	225
	1-2 razy w miesiącu	42	50	8	98
	Kilka razy w roku	37	58	5	130
	W ogóle nie uczestniczy	36	60	3	68
Poglądy polityczne	Lewica	36	55	9	71
	Centrum	37	59	4	208
	Prawica	34	57	9	134
	Trudno powiedzieć	46	51	2	128